

Rigsombudsmanden i Grønland

Nuuk, 2. februar 2023

Orientering nr. 02/2023

Grønlands forfatningskommission forventer at afslutte sit arbejde 1. april 2023

I en pressemeddelelse fredag den 12. januar 2023 meddelte formanden for Forfatningskommissionen, Ineqi Kielsen (Siumut), at kommissionen, efter mere end tre års arbejde, er i den afsluttende fase og at man forventer at afslutte arbejdet den 1. april 2023. Herefter vil udkast til forfatning, betænkning og anbefalinger til det videre arbejde blive overdraget til Inatsisartut.

Formanden for Naalakkersuisut Múte B. Egede udtalte den 16. januar 2023 til ugeavisen Sermitsiaq ”Jeg håber på grund af den brede tilslutning blandt de folkevalgte, at udkastet til en forfatning også bruges fremadrettet. Målet har jo været et selvstændigt Grønland. Hvornår det skal være, er der, man har været mest uenige.... Grundlaget for at blive en selvstændig stat er, at et land har en forfatning, og det er derfor, man har oprettet kommissionen.”

I forbindelse med udmeldingen om, at kommissionens arbejde nærmer sig afslutningen, oplyser Sermitsiaq den 17. januar 2023, at der har været foretaget en revisionsundersøgelse af Forfatningskommissionen. Baggrunden for denne undersøgelse har bl.a. været mistanke om, at reglerne for brug af midler er overtrådt. Resultatet af denne undersøgelse foreligger ikke endnu.

Grønlands Økonomiske Råd har holdt seminar

Lørdag den 21. januar 2023 afholdte Grønlands Økonomiske Råd et seminar under overskriften ”Bæredygtighed – med særlig fokus på energi og udnyttelse heraf, affaldsbåndtering og økonomiske incitamenter”. Rådet oplyste på seminaret, at Grønland har klaret sig godt igennem de seneste års kriser. Det ser også ud til at gælde i 2023, hvor væksten i BNP ventes at blive knap 1 pct., mens inflationen kan stige til over 5 pct. Den internationale situation gør udsigten for vækst og inflation ekstra usikre. Det gælder særligt for energipriserne fra udgangen af året, hvor den nuværende forsyningsaftale for Grønland udløber og en ny kontrakt skal genforhandles. Den væsentligste barriere for yderligere fremgang er fortsat mangel på kvalificeret arbejdskraft, især i de større byer.

Rådets konklusioner til Naalakkersuisut på klima og energiområdet var at:

- Bæredygtighed stiller store krav til klima- og miljøpolitikken.
- Der er et stort behov for at fastlægge klimamål og konkrete initiativer for at mindske udledningen af drivhusgasser og løse lokale miljøproblemer.
- Prispolitikken for energi ikke understøtter en udfasning af fossile brændsler og dermed en samfundsøkonomisk hensigtsmæssig udnyttelse af investeringerne i vandkraftværker.

- Affaldshandlingsplanens initiativer har gavnlige effekter på miljø, klima og sundhed, men der er fortsat væsentlige uløste problemstillinger knyttet til bl.a. finansieringen af hele affaldsområdet og til oprydningen af de mange affaldspladser i landet.

Fund af fugleinfluenza i Grønland

Departementet for Fangst og Fiskeri udsendte den 24. februar 2023 en meddelelse om, at man for første gang har påvist højpatogen fugleinfluenza (H5N1) i Grønland. Resultatet stammer fra prøver taget af et antal selvdøde edderfugle og lomvier indsamlet i 2022. I et samarbejde mellem Veterinær- og Fødevarermyndigheden i Grønland, Grønlands Naturinstitut og Fødevarestyrelsen i Danmark blev undersøgelserne foretaget ved Københavns Universitet på vegne af Statens Seruminstitut.

Undersøgelsen påviste forekomst af højpatogen fugleinfluenza af typen H5N1 i to lomvier. Det er usikkert, hvor de to lomvier kom fra, men Svalbard, Island, Canada eller Nordvestgrønland kan være muligheder.

30 kvinder har klaget til Landslægeembedet over spiralooplægninger

I efteråret 2022 afdækkede DR, hvordan tusindvis af piger og kvinder i perioden 1966–1975 fik opsat spiral som led i en bredere svangerskabsforebyggende praksis i Grønland. Naalakkersuisut og den danske regering blev på den baggrund enige om at igangsætte en udredning af spiralsagen fra 1960 frem til og med 1991, hvor Grønland overtog sundhedsområdet.

Efterfølgende har det britiske medie BBC talt med flere kvinder, der uden samtykke oplevede at få spiral og andet prævention i 00'erne. På den baggrund opfordrede Landslægen i en pressemeddelelse den 13. december 2022 kvinder til at klage, hvis de inden for de senere år har fået opsat en spiral eller andre svangerskabsforebyggende midler uden samtykke.

Denne opfordring har betydet, at 30 kvinder har klaget til Landslægeembedet i Grønland over, at de har fået opsat en svangerskabsforebyggende spiral uden samtykke, heraf fire efter grønlandsk overtagelse af sundhedsområdet i 1992.

Debat om de 80 mio. kr. som Folketinget har afsat til at hjælpe børn og unge

Under åbningsdebatten i Folketinget den 19. januar 2023 udtalte folketingsmedlem Aaja Chemnitz (IA) ifølge Sermitsiaq: *”En hel del af de 80 millioner kroner, der allerede har været afsat, er blevet brugt til Socialstyrelsen i Nuuk, som er vokset sig voldsomt stor i antallet af medarbejdere. Og det er jo ikke det, der var hensigten med midlerne.”*

I et § 37 svar af 29. december 2022, om antallet af ansatte i Socialstyrelsen, oplyser Naalakkersuisoq for Børn, Unge, Familier og Sundhed, Mimi Karlsen (IA), at antallet af ansatte i Socialstyrelsen er fordoblet over de seneste fem år fra 46 ansatte i 2018 til 108 i 2022. En del af stigningen skyldes bl.a., at Paarisa (Sundhedsfremmeafdelingen) kom ind under styrelsen i 2019, ressortomlægninger og politisk bestemte udvidelser. Mimi Karlsen oplyser dog også, at der er kommet en række tidsbegrænsede stillinger i styrelsen, netop på grund af et øget samarbejde mellem Danmark og Grønland på børn- og ungeområdet.

Naalakkersuisoq for Børn, Unge, Familier og Sundhed, Mimi Karlsen skriver i en pressemeddelelse den 31. januar 2023, at de 80 mio. kr. alle går til initiativer, der kommer børnene til gode – enten direkte eller indirekte (bilag 1). Herunder:

- Tidlig indsats og forebyggelse der mindsker omfanget af omsorgssvigt.

- Nedbringelse af børnesagsbunkerne kommer de udsatte børn og unge til gode. De vil hurtigere få hjælp og støtte.
- Flere tilbud til udsatte børn og unge, bl.a. flere børnerejseshold.
- Øget retssikkerhed og etablering af behandlingscenter for personer med seksuelt krænkende adfærd over for børn og unge. Herved nedbringes risikoen for overgreb.

Fokus på misbrug af Retalin

Grønlands Politi, Landslægeembedet og Sundhedsvæsenet oplever i stigende grad, at Retalin handles ulovligt. Dette sker i takt med, at flere borgere bliver udredt for ADHD og som følge heraf får ordineret medicin. Tal fra Landslægeembedet viser, at der i 2022 er sket en fordobling i mængden af indkøbt Ritalin i forhold til 2019.

Landslægen forklarer til KNR den 17. januar 2023, at de høje priser og dermed incitamentet for at handle med Retalin kan hænge sammen med, at ulovlige euforiserende stoffer i Grønland er meget dyre.

Antallet af ledige og arbejdssøgende er det laveste nogensinde

I Grønlands Statistiks seneste opgørelse over antallet af ledige og arbejdssøgende fra 23. januar 2023 ses det, at der aldrig tidligere har været så få ledige og arbejdssøgende i Grønland som nu. I 2021 var der kun 3,7 pct. ledige, hvilket betyder, at ledigheden er mere end halveret på bare 10 år. I 2011 var ledigheden 9,4 pct. Den samme tendens ses for antallet af arbejdssøgende i byerne, hvor der i 1989 var gennemsnitligt 1.954 arbejdssøgende mod 1.119 i 2022. I de 34 år er der altså sket et fald på 43 pct. i antallet af arbejdssøgende. Der er dog fortsat stor forskel på ledigheden regionalt. I Nuuk var ledigheden på 2,4 pct. i 2021, mens den i Tasilaq var på knap 15 pct.